

שמירת המזוזה הרב מואיז נבון

שולחן ערוך יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפה סעיף א
מצות עשה לכתוב פי "שמע" (דברים ו, ד - ט) "והיה אם שמוע" (דברים יא, יג - כא) ולקבעם על מזוזת הפתח, וצריך לזהר בה מאד; וכל הזהיר בה, יאריכו ימיו וימי בניו. ואם אינו זהיר בה, יתקצרו.

דברים פרק ו - (ד) שמע ישראל יקוק אלהינו יקוק אחד: (ה) ואהבת את יקוק אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: (ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך: (ז) ושננתם לבניך ודברתם בם בשבתך בביתך ובילכתך בדרך ובשכבך ובקומך: (ח) וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך: (ט) וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך: **ס**

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ו הלכה יג
חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע **ביחוד השם** שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו, ויעור משנתו ושגיותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים, אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו **מזכירין רבים** והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך יי סביב ליראיו ויחלצם, בריך רחמנא דסייען.

דברים פרק יא - (יג) והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יקוק אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: (יד) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: (טו) ונתתי עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת: (טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם: (יז) וחרה אף יקוק בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יקוק נתן לכם: (יח) ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטטפת בין עיניכם: (יט) ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובילכתך בדרך ובשכבך ובקומך: (כ) וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך: (כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יקוק לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ: **ס**

ספר החינוך מצוה תכג
משרשי המצוה להיות זכרון לאדם באמונת השם בכל עת בואו לביתו וצאתו, וכמו שכתבתי בענין התפילין, וכענין שאמרו זכרונם לברכה [מנחות ל"ג ע"א] במצוה זו, אמר רבי זירא אמר רב מתנא אמר שמואל מצוה להניחה בתחילת שליש העליון אמר רבה מצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים, מאי טעמא רבנן אמרי כי היכי דתפגע ביה **מצוה מיד [שם ע"ב]**.

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף לג עמוד ב - אמר רבא: מצוה להניחה בטפח הסמוך לרה"ר. מאי טעמא? רבנן אמרי: כדי שיפגע במזוזה מיד, **רב חנינא מסורא** אומר: כי היכי דתינטריה [ש"א: ששומר על הבית].

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ה הלכה ד
מנהג פשוט שכותבים על המזוזה מבחוץ כנגד הריח שבין פרשה לפרשה "ש"ד"י" ואין בזה הפסד לפי שהוא מבחוץ, אבל אלו שכותבין מבפנים שמות המלאכים או שמות קדושים או פסוק או חותמות [ז"א: פסוקים ושמות בסוף הפרשיות] הרי הן בכלל מי שאין להם חלק לעולם הבא, שאלו הטפשים לא די להם שבטלו המצוה אלא שעשו מצוה גדולה שהיא **יחוד השם** של הקדוש ברוך הוא ואהבתו ועבודתו כאילו הוא קמיע של הניית עצמן כמו שעלה על לבם הסכל שזהו דבר המהנה בהבלי העולם.

דף על הדף מנחות דף לג עמוד ב
ובפשטות משמע מהרמב"ם שלמד שאין במזוזה כלל ענין השמירה, ולכן כשכתבו שם שמות בפנים, "לקחו מצוה של יחוד השם ואהבתו ועבודתו ועשו מזה כאילו קמיע של שמירה להניית עצמן", **ובמיוחד זה בולט אחרי שברא"ש** שגם כתב שלא לכתוב שמות המלאכים שנראה כמכיון לשמירה, לא כתב שזה סילוף המצוה ואין להם חלק לעוה"ב, דהרא"ש למד שבזוודאי יש במזוזה ענין השמירה, ורק שלא יכוין לזה בעשיית המצוה רק לקיים מאמר הבורא, ולהרמב"ם משמע בפשטות שאין בכלל ענין שמירה.

כסף משנה הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ה הלכה ד

ועל מה שאמר רבינו "ואבל אלו שכותבים מבפנים שמות המלאכים וכו'". ... דאין הכי נמי שהמזוזה שומרת הבית כשהיא כתובה כתקנה - לא המלאכים הכתובים בה מבפנים, וגם אין הכוונה בעשייתה לשמור הבית אלא צריך שיכוין לקיים מצות הקדוש ברוך הוא וממילא נמשך שתשמור הבית:

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קמא

... ותירוץ הכ"מ צריך לפרש, דאף דאיכא יתרון בהמזוזה לשמירת הבית הוא ג"כ מצד קיום המצוה דכיון שהיא מצוה דהבית איכא בה יתרון זה דשומרת הבית.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפה סעיף א

מצות עשה לכתוב פ' שמע (דברים ו, ד - ט) והיה אם שמוע (דברים יא, יג - כא) ולקבעם על מזוזות הפתח, וצריך לזוהר בה מאד; וכל הזוהר בה, יאריכו ימיו וימי בניו. ואם אינו זוהר בה, יתקצרו. הגה: ומ"מ אם אין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה, יקנה תפילין ולא מזוזה ... דמצוה שהיא חובת הגוף עדיפא.

שבת דף לב: - ... בעון מזוזה [בנים מתים] ... דכתיב "וכתבתם על מזוזות ביתך" וכתיב

בתיארה "למען ירבו ימיכם וימי בניכם."

בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף לב עמוד א

כבר ידעת ממדת הדרכים התוריים במשפט יושר השם ית' להרבות העונש בדבר שהמכשול מצוי בו וכן להעניש מדה כנגד מדה. ועל אלו הכונות הרבו רבותינו ע"ה להעיר בסוגיא זו שעונש פלוני בא בעון פלוני הן בקלות הן בחמורות הן במעשה המזוזה כגון חלול שבת והקל בכבוד הראוי לכבוד הן בדבור בלשון הרע ונבול הפה ונדירים ודומיהם הן בשלילת המחוייב ופריקת עול המצווה כגון בטול תורה ושאר המצוות ואין אנו צריכים בזו להזכיר הפרטים אלא יזהר מכל עבירה וישמר מכל עונש:

M.L.Gordon, "Mezuzah ...", Tradition, p.19

No abrupt, punitive shortening of life is intended. Meiri notes that it is a pedagogic method of Chazal to magnify the consequences of spiritual or moral laxity, in short, jolting statements, for maximum impact.

MAN: Life is promise to nation (*yirbu yimeichem*) due to fulfillment of godly way of life. But the nation is made up of homes, each home with the Mezuzah as ever present reminder works to bring godly life to nation. Conversely, not having this reminder will negatively impact each individual to live the proper life, and consequently, on the nation, halila.

(כ) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: (כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יקוק לאבותיכם לתת להם פימי השמים על הארץ: ס

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יא

[ויעבר יקוק לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות] ופסח יקוק על הפתח ולא יתן [המשחית לבא אל בתיכם לנגף] והלא דברים ק"ו! ומה אם דם פסח מצרים הקל שאינו אלא לשעה ואינו נוהג ביום ובלילה ואינו נוהג לדורות נאמר בו "ולא יתן המשחית", מזוזה שהיא חמורה שיש בה עשרה שמות מיוחדין ונוהגת ביום ובלילה ונוהגת לדורות על אחת כמה וכמה שלא יתן המשחית!?! אלא מי גרם? "עונותינו" שנאמר ... כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין אלהיכם וחטאתיכם הסתירו מכם פנים משמוע (ישעיה נט ב).

שמות פרק יב - (יב) ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והפיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יקוק: (יג) והיה הדם לכם לאת על הפתחים אשר אתם שם וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ מצרים:

רש"י שמות פרק יב פסוק יג

והיה הדם לכם לאת - לכם לאות ולא לאחרים לאות מכאן שלא נתנו הדם אלא מבפנים: וראיתי את הדם - הכל גלוי לפניו, אלא אמר הקדוש ברוך הוא נותן אני את עיני לראות שאתם עסוקים במצותי ופוסח אני עליכם:

עלי תמר פאה פרק א - ... ישראל שקובע מזוזה לשם שמירה אסור שהרי מצות התורה אינה קמיע של שמירה לגוף אלא מצות ה' ליחוד שמו יתברך אהבתו ויראתו. אכן אם כוונתו להמצוה יש לה גם הסגולה של שמירה.....

- טור יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפה - והקב"ה שומר אתכם מבחוץ ... ומ"מ לא יהא כוונת המקיימה אלא לקיים מצות הבורא יתעלה שצונו עליה:
- מעשה רקח הל' תפילין ומזוזה וספר תורה (ה:ד) - ... מהגמ' משמע דהמזוזה עצמה היא כדי שתשמור הבית ... מ"מ אין לנו לכוין לזה אלא לקיים מצות הבורא יתברך וממילא נמשך שתשמור הבית. ...